

Kalaallit Nunaat Folketingimi sinniisuutitaqaannassanersoq pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiatut siunnersuut

(Inatsisartunut Ilaasortaq, Pele Broberg - Naleraq)

Akissuteqaat

(Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

Danmarkip Tunngaviusumik Inatsisaata 1953-imi allanngortinneqarneratigut Kalaallit Nunaat Danmarkimut ilanngutitinneqarpoq, Folketingimilu sinniisuuffiusussanik marlunnik tunineqarluni. Piffissami tassani Kalaallit Nunaat nunasiaanermit Kunngeqarfimmi naligiisitaasutut inissisimatinneqalerpoq – pappilissatigut. Taamaattumik Kalaallit Nunaat Danmarkip parlamentiani Folketingimi ilaasortaaffinnik marlunnik tunineqarpoq. Tamat oqartussaaqataanerannut ingerlaatsit eqqarsaatigalugit ingerlaasiusoq kalaallit tungaannit isigalugu naapertuutinnigilaq, tamannalu aamma apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiamik siunnersuuteqartuusup tikkuarpaa.

Kalaallit Nunaata Folketingimi sinniisuutitai marluusut nunatta pingaarutilimmik Danmarkimi politikkikkut ukiuni qulikkaani sinniisuutitarai. Namminneq nalunngissusertik, aammalu danskit inatsisiliorneranni kalaallit oqariartuutaannik ilanngussisoqartarnissaannik qulakkeerinnittusaaertik aallaavigalugit Kalaallit Nunaat kalaallillu inuiaqatigiit tusaaneqarnissaat pillugit suliaqarput.

Tunngaviusumik Inatsit ullumikkut Kalaallit Nunaannut atuuttuuvoq, tamannalu Kalaallit Nunaanni Namminersornerulluni Oqartussaaq aammalu Namminersorluni Oqartussaaq naatsorsuutigineqanngikkallarmatali atuutilersimavoq. Tunngaviusumik Inatsit nammineerluta qinikkatsinnut Inatsisartunut aamma tulluussarneqarnikuunngilaq.

Inatsisartunut tunngasutigut ingerlatsineq Namminersornerullutik Oqartussat pilersinneqarnerata kingorna Kalaallit Nunaanni politikkikkut ineriartornermi atuutilerpoq. Taamaalilluni Kalaallit Nunaata inatsisartui inatsisinik suliaqarfimmi danskit naalagaaffiannit tigusimasatsinnik atuutsitsilernissamut piginnaatitaaffeqalerput. Danmarkip naalagaaffiata sinaakkusiussaasa iluaniitilluta suliassaqarfinnut Kalaallit Nunaata piginnaatitaaffigisimannngisaasa imaluunniit piginnaatitaannngisaasa tunngaasit Folketingimi suli inatsisiliortoqartassaaq. Suliassaqarfiit 30-nit amerlanerusut uani eqqartorpavut.

Tassaniipporlu kalaallit Folketingimi ilaasortaaitaasa danskit inatsisiliornerini peqataanissamut suli pisariaqartinneqarnerat. Folketingimi sinniisuutitavut marluusut nunatsinni politikkikkut Inatsisartuni ullumikkut sinniisuusut politikkikkut tunuliaqutaqarnerusut assignagit partiinit marlunnit sinniisuutitaqarnerat aaqqissuussinermi pineqartumi sanngeequtitut taaneqarsinnaavoq.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaannut inatsisissatut siunnersuutinik suliaqarnermi, atuutilertussanngortut imaluunniit atuutilissappata Danmarkip Kalaallit Nunaannik peqataatitsisarnera pisarpoq, tassani inatsisissatut siunnersuut Kalaallit Nunaata Namminersorlutik Oqartussaannut nassiunneqartarpoq, tassanngaanniillu siunnersuutip imarisaa pillugu oqaaseqaateqarnissaq piumasarineqartarluni.

Tamatuma kingorna danskit naalackersuisuisa inatsisissatut siunnersuut Folketingimut saqqummiutinnginnerani nalimmassaasoqarsinnaasarpoq. Folketingimi inatsisissanik suliaqartarnermi Kalaallit Nunaat sinnerlugu Namminersorlutik Oqartussat oqaaseqaateqartarnerat ilisimaneqareerpoq. Taamatut suleriuseqarneq Namminersorneq pillugu Inatsimmi immikkoortut tallimaanni aalajangersagaavoq.

Taamaalilluni Naalackersuisut Kalaallit Nunaat sinnerlugu oqartussaasutut sinniisuutitaapput, taamalu Kalaallit Nunaat pineqartillugu isumaqatigiissuteqarfigineqarsinnaasunik aaqqissuussinernik suliaqartartuullutik. Inatsisinik suliaqarnermi Inatsisartut Folketingimut attaveqatigiittarfiupput.

Nunat akimorlugit soqutigisaqarfiusuni, tamatumani Kalaallit Nunaata soqutigisaqarfigisaani nunanut allanut isumannaallisaanermullu politikki ilanngullugu, Danmarkip naalackersuisuisa Naalackersuisullu akornanni toqqaannartumik suleqatigiittoqartarpoq. Suliassaqarfinni allani arlaqartuni kalaallinut tunngassutillinni imaluunniit suliaqarfiit Kalaallit Nunaannut tunngasut imaluunniit Kalaallit Nunaata soqutigisaqarfii pineqartillugit danskit naalackersuisuisa Naalackersuisullu akornanni toqqaannartumik attaveqatigiittoqartarpoq.

Siunnersuuteqartup oqariartuutigaa, Inatsisartut Naalackersuisullu atuuffiini aammalu kalaallit folketingimi ilaasortaaitaasa atuuffiini qalleraattoqarsinnaasartoq. Tamanna paatsiveerutitsisarpoq, pingaartumillu ukiuni qulikkaani tallimani kingullerni – Namminersornerullutik Oqartussat atuutilersinneqarneranni kingornalu Namminersorlutik Oqartussaqaalernermi kiisalu Inatsisartut Naalackersuisullu Kalaallit Nunaanni sinniisuutitatus pilersinneqarneranni – nunatsinnit Folketingimi sinniisuutitaqarnermik ingerlaaseq

qanganitsersimasutut isikkoqalersimavoq. Tamannalu Folketingimut qinersinermi kalaallit ikiliartuinnartut qinersisarnerisigut ersersinneqartarpoq.

Ineriartorneq taanna Naalackersuisut takusinnaavaat, taamaattumillu sammisaq pilugu oqallittoqarnissaanut akuersaarput.

Aammattaaq Folketingimi ilaasortaatitat Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi kalaallinik ikinnerussuteqartunik illersuisuukkajuttarnerat eqqaamaneqartariaqarpoq. Illersuinerlu taanna kalaallit folketingimi ilaasortaatitaasa marluusut atorunnaarsinnerisigut annaaneqassaaq. Kalaaleqatitta Danmarkimi najugallit pillugit suliniutinut assigiinngitsunut danskit aningaasanut inatsisaat aqputigalugu aningaasanik pissarsisarneq folketingimi ilaasortaatitatta marluusut pikkoriffigaat. Taamaattorli Kalaallit Nunaanni ilinniagaqartut Danmarkimiittut, napparsimallutik peqqissartut Danmarkimiittut aammalu aallartitat assigisaallu Kalaallit Nunaanni qinersisinnaatitaasut eqqaassanngikkaanni, Danmarkimi kalaallit ikinnerussuteqartuusut Kalaallit Nunaanni Folketingimut qinersisoqartillugu nunatsinneersunik qinersisinnaasannginnerat isumakulunnartuusinnaavoq.

Naggataatigullu eqqaaneqartariaqarpoq Kalaallit Nunaata Folketingimut marlunnik sinniisuutitaqarnera Tunngaviusumik Inatsimmit aammalu Kalaallit Nunaanni Folketingimut qinersinermut inatsimmut Nalunaarummit normu 2241 2023-meersukkut aalajangersagaammat. Taamaattumillu Kalaallit Nunaat Kunngearfiup Danmarkip ataaniitsilluni tunngaviusumillu inatsisip ataaniitsilluni allannguisinnaaneq qularnaateqarpoq. Pineqartorli pillugu Inatsisartuni amerlanerussuteqartut kissaatigissappassuk Naalackersuisut danskit naalackersuisuinik oqaloqateqarusussinnaapput. Taamaattorli nunatsinni innuttaasut Danmarkimi Folketingimi sinniisuutitaqarunnaarlutik Inatsisartuni aammalu Naalackersuisuini taamaallaat sinniisuutitaqalerpata allannguisoqaratarsinnaanerani tamat oqartussaaqataanerannut tunngatillugu kingunerisinnaasai qulaajarneqartariaqarmata pineqartup oqallisigineqarluarnissaa qularnanngilaq.

Apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissaq manna Naalackersuisunit qilanaarineqarpoq, oqallinnermilu partiit oqaatigiumasaannut sooqutiginnilluta tusarnaarumaarpugut.